

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Danskeren 1

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Danskeren 1", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 449. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1848_941-txt-shoot-idm18952.pdf (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Den Danske Rigs-Dag og den Danske Krigs-Hær.

Saa vidt man kan skiønne, hvor man ikke engang faaer rigtig at vide, hvad der er skedt, end sige da, hvad man kun har besluttet, skal skee, da nærmer vi os en *Dansk Rigsdag*, den første siden 1660, og fuldt saa vigtig, da det paa den rimeligviis skal afgjøres, ei blot paa hvilken *Maade* Magten i *Danmark* skal deles og udøves, men ogsaa *hvad* den skal bruges til, og *hvorvidt* den skal trække sig tilbage, eller dog indskrænke sin Virksomhed til at være om det fri Spillerum, hvorpaa Folke-Aanden og alle gavnlige Kræfter har billigt Krav. At der nu til en saadan *Rigsdag*, der, hvad enten man vil kalde den *lovgivende* eller *raadgivende*, maa faae *afgjørende* Indflydelse paa Rigets Stilling og Folkets Tilstand, gjør baade *Valgretten* og *Valgbarheden* saa almindelig som mueligt, det er i sin Orden; thi naar *hele* Riget staaer paa Spil, maa man vende 450sig til *hele* Folket, og det er saa meget nødvendiggere, naar denne afgjørende Rigsdag holdes midt under en *farlig Krig* med det store *Tydskland*, en Krig, der uden hele det *Danske Folks* varme Deltagelse og ædelmodige Opoffrelser, umuelig kan enten føres hæderlig eller endes seierrig.

I denne Henseende vilde derfor *Valgloven* af 7de Juli være upaaklagelig, hvis den ikke havde *overskredet* alle *Grændser*, ved at give *Valgret* og *Valgbarhed* til de Indbyggere i *Slesvig*, der ikke blot bruge et *fremmed* og fiendtligt *Tungemaal*, men har i det Hele alt længe viist sig som *Danmarks Fiender* og føre tildels aabenbar Avindskjold mod Kongeriget; thi dels er det jo dog ikke med deres *Fiender*, fornuftige Folk raadslaae om *fælles* Bedste, dels maae dog vel trofaste *Dannemænd* have Krav paa en anderledes fri Tilstand end Klogskab kan give nys undertvungne Oprørere, og endelig skulde man dog tænke, at den nærværende Krig havde lært selv de Tungnemteste iblandt os, at *Dansk* og *Tydsk Tale* og Tænkemaade er aldeles *uforligelige*, saa, vil vi længer holde halvt med *Tydsken* om det Hele, da beholder *Dansken* hverken Halvt eller Heelt.

Vil man til vor Trøst indvende, at hele *Slesvig* er i *Fiendens Vold*, og at *Tydskland*, naar det blev allerføieligst, dog vist aldrig giver sit Minde til, at den *Tydske Deel* af *Slesvig* indlemmes i det *Danske* 451Rige; da giælder for det første denne Indvending slet ikke, da vores *Valglov* jo slet ikke bliver klogere og bedre derved, at Fienden holder den ude af Kraft, for det andet forudsætter den *fortvivlet*, at Danmark *ikke* skulde have *Kraft* og *Lykke* til, trods Tydsklands Indsigelse, at faae fri Raadighed over sit eget, og for det tredie oplyser den netop *Valglovens* Daarlighed, ved at vise, den har en Bestemmelse til *Danmarks* egen *Skade*, som gjør selv den billigste Overenskomst med *Tydskland* umuelig.

Vel skal jo, efter Vaabenstilstanden af 26de August nu alle *Danske Love* og Anordninger for *Slesvig* som er givet i vore *nærværende Ministres* Tid være aldeles ophævede, men selv derved bortfalder dog ikke alle *Valglovens* Bestemmelser af sig selv, da den har været meget omhyggelig for at skiænke *Dansk Indfødsret* med Sæde og Stemme paa den *Danske Rigsdag* til 200000 fiendtligsindede *Tydskere*, en saa besynderlig Gunst, at selv *Tydskere* neppe kunde ventet den af et Ministerium, der kun blev til for at redde *Danmark* og *Danskheden* af *Tydskerne*s Kløer.

Tør vi nemlig end haabe, ved Lykkens Gunst under en ulykkelig Skikkelse, at undgaae *Tydsken* paa den første Rigsdag, saa har vi dog ikke mindste Sikkerhed for at undgaae den fremdeles, da *Valgloven* giver *Slesvigerne*, de *Tydske*, saavel som de *Danske*, 452de *Fiendtlige*, saavel som de *Venlige*, Krav paa en ny Rigsdag, hvor de er med, og kan frit prøve paa at kuldkaaste alt hvad Kongerigets fuldstændige Folkeraad, i Forening med Kongen og hans Raad, maatte have besluttet, og det er unægtelig sørgelige Udsigter; thi vel vil det være et Vidunder, om det *Danske Folk*, efter den os foreskrevne urimelige *Valgmaade*, kan gjøre sin Stemme giældende paa den tilstundende Rigsdag, men dels kan det endnu mindre skee, naar de *fiendtlige Tydskere* kommer med, og dels kan jeg slet ikke forstaae, hvordan *Rigsdagsmændene* skal faae Mod og Munterhed til at udføre deres vanskelige Hverv, naar de maae frygte for, at *Tydskerne* paa næste Rigsdag vil forstyrre det Hele.

Hvad der endelig synes at gjøre Rigsdags-Sagen aldeles *fortvivlet*, er at *Valgloven*, skiøndt den forudsætter *Krigen* med *Tydskland*, dog viser sig ligesaa *ugunstig* for den *Danske Krigshær*, som *gunstig* for de *Tydske Oprørere*, saa medens *Oprørerne* baade skal have Ret til at møde paa den første Rigsdag, og, hvis de ikke vil det, have deres Ret forbeholden til at kuldkaaste den *Danske Rigsdags* Beslutninger, saa skal derimod den *Danske Krigshær* hverken have Ret til det ene eller til det andet. Paa den ene Side nægter nemlig *Valgloven* alle dem *Valgret*, som *ei* har fyldt deres *tredivte* Aar, uagtet vi alle veed, at næsten hele Hæren er *imellem* tyve og 453tredive Aar, og dernæst findes ikke et Ord om, *hvor* de af Hæren, som har fyldt deres *tredivte* Aar, skal kunne nyde deres *Valgret*, eller *hvordan* de Mange, der har naaet deres *Lavalder*, skal kunne benytte deres *Valgbarhed*.

Vil man sige, at Hæren, saalænge den staaer i *Marken*, umuelig kan benytte enten *Valgret* eller *Valgbarhed*, da giælder den Indvending jo dog slet ikke under en syv Maaneders Vaabenstilstand, og naar den var allergyldigst, beviste den jo kun *Ubetimeligheden* af en saadan Rigsdag under *Krigen*, og maatte i det mindste skaffet *Fædernelandets Forsvarere* den Ret forbeholden i *Valgloven*, som nu er bortødslet paa *Fædernelandets Fiender!*

Hvor utroligt det derfor end klinger, maa det dog kaldes soleklart, at de, der skrev *Valgloven*, enten slet ikke har husket, at vi havde en *Krigshær* i Marken, paa hvis Fædernelandskiærlighed, Løvemod og Utrættelighed det beroede, om der fremdeles skulde være et *Danmarks Rige* til, eller de har betragtet den *Danske Krigshær* som en *Maskine*, der vel var sat i Bevægelse til at forsvare Riget, men havde ikke mindste *Stemme* ved Grundlæggelsen af Rigets Forfatning og Forhandlingerne om det *Danske Folks* Bedste.

Da nu det *Første* slet ikke lader sig tænke, forsaavidt *Krigs-Ministeren* i alt Fald maatte opdaget og revset en saadan utilgivelig Glemsomhed, saa 454nødes man til at antage det *andet*, skiøndt det, under nærværende Omstændigheder, kan synes ligesaa utænkeligt.

Jeg siger med Flid, under "*nærværende*" Omstændigheder, thi, som Gammelmand og Historiker veed jeg jo meget godt, at i de "*staaende Hæres*" Tid har det været almindeligt at betragte *Krigshæren* som et vildt Dyr, man indenlands saavel som udenlands slap løs paa hvem man vilde, men som paa ingen Maade maatte kiende sin egen Styrke, end sige gruble over, *hvortil* den brugdes eller *hvorvidt* den selv havde Gavn og Glæde deraf. Man seer imidlertid let, at en "*staaende Hær*," som det paa nogen Maade kan være *klogt* at betragte og behandle saaledes, maa enten bestaae af *Leietropper*, som har solgt sig med Hud og Haar til at gjøre og taale hvad det skal være, eller den maa bestaae af lutter *Trællesjæle*, der ei tør tænke paa dem selv, og selv med saadanne staaende Hære lærer dog Verdenshistorien, at der kom den Dag, da de fælde deres egen Styrke, saae, at de, til deres egen Ulykke, havde været blinde Redskaber i Tyranniets Haand, og blev da Tyranner paa deres egen Haand. Saaledes lod man staae til i det gamle *Rom* og i det ny *Italien*, som er de *staaende Hæres* Vugger, saaledes lod man staae til i *Frankrig* og *Tydskland*, som har været de staaende Hæres mest glimrende Skueplads, og saaledes blev det da naturligviis ogsaa i *Danmark*, da man der, efter Sædvane og fattig Leilighed, saa 455smaat vilde efterligne de store Magter, og Forskiellen var kun, at *Danmark*, som længe hverken havde Lyst eller Leilighed til at gjøre Erobringer, nød en langvarig Fred, og at alting i Riget, under Freden og den *Kongelige Enevoldsmagt*, gik saa stille af, at selv *Krigshæren* neppe vidste, hvad Krig var, og ønskede, naar den engang imellem tænkte paa sig selv, kun at være fri for det tomme Navn og det kiedsommelige Borgeleie.

Men under de "*nærværende*" Omstændigheder, da saagodtsom hele *Europa* er vaagnet, enten i Skræk over længe baaret Tyranni eller med vild herskesyge, og da selv det stille Danmark er kommet i Giæring, selv det lille fredelige Danmark indviklet i Krig paa Liv og Død med det store, stridbare og Herskesyge *Tydskland*, nu seer man dog nok, at den *Danske Krigshær*, som kun varm Fædernelands-Kiærlighed og ædelmodig Frivillighed har givet det Løvemod og kan give de Kæmpekræfter, Landeværnet eller Rigets Forsvar kræver, den Magt maa betragtes og behandles ganske anderledes end de *Romerske* Verdens-Erobrere, de *Italienske* Tyranner, eller selv en *Napoleon*, betragtede og behandlede deres *staaende Hære*.

Vi kan jo dog umuelig vente, hvad vi jo ikke engang noget Øieblik kunde ønske, at vor kække, kraftfulde Ungdom, som staaer under Vaaben paa *Danmarks* Grændse, skulde glemme, at de er "*Rigets 456Styrke*," hvormed Det maa staae eller falde, thi det er jo netop denne Følelse, der ene kan styrke dem til deres store Kald, at *seire* eller *døe* for gamle *Danmark*; og vi kan jo ligesaalidt enten vente eller ønske, at de skulde være *ligegyldige* ved Styrelsen og Tilstanden i *Fædernelandet*, hvorpaa ikke alene deres Stilling beroer, men *hvorfor* de oppoffrer eller vover alt hvad de har!

Holder vi da nu en *Rigsdag*, hvor vi, saavidt mueligt, afgjør *Danmarks Skæbne* for en lang Fremtid og grundlægger en *Forfatning*, som *Krigshæren* skal forpligte sig til at forsvare, *uden* at vi lade denne Rigets Styrke have *lovlig* Deel i hvad vi kalde *Folke-Stemmen*, da gjør vi jo ikke blot stor Uret og Daarskab, men ventelig en stor Ulykke paa hele Riget. Om vi nemlig end tænker os den tilstundende Rigsdags Beslutninger langt modnere overveiede og langt viseligere betænkte, og paa den anden Side Rigets Ungdom endnu langt taalmodigere og føieligere, end vi har Grund til, saa troer vi dog vel ikke paa det Underværk, at enten *alle* skulle faae deres Villie, eller at den kraftigste Deel af Folket skulde vove Liv og Blod for at *forsvare* hvad der hverken huede dem, eller de havde havt *billig* Deel i at omhandle!

Altsaa maae vi, ikke blot for den klareste Billigheds, men ogsaa for den uundværligste Klogskabs Skyld, enten skaffe den *Danske Krigshær* *Stemme* paa 457den første *Danske Rigsdag*, eller vi maae paa denne indskrænke os til at ordne Sagerne for *Øieblikket*, og at faae en *bedre* Valglov istand, der anderledes forbereder en gyldig *Dansk Folke-Stemme*.

Det Sidste synes nu vist nok ved første Øiekast at være det raadeligste, men da Ingen af os kan forudsee, hvad *Rigsdagen*, naar den først er samlet, vil føde af sig, saa stemmer jeg for det *Første*, der uden noget Lovbrud lader sig gjøre, naar *Kongen* giver *Krigshæren* Lov til at udnævne en god Deel af de *Rigsdagsmænd*, hvis Udnævnelse Han har forbeholdt sig selv.

Herved vilde desuden hos hele det *Danske Folk* alle de Betænkeligheder bortfalde, som de mange saakaldte Kongevalg har vakt, og som let kunde benyttes til enten at sprænge eller forstyrre *Rigsdagen*.

Men har ikke maaskee netop dette ligefra Begyndelsen været *Ministeriets* Hensigt, saa den *Danske Krigshær* hørde til de "*Minoriteter*", som man sagde, skulde skee Ret ved *Konge-Valgene* til *Folke-Raadet*?

Maaskee, thi om et Ministeriums *Hensigter*, om hvis *Handlinger* man veed saa lidt, maa der sagtens idetmindste kunne være to Meninger, og det skulde være mig kiært, dog endelig i dette Tilfælde at have tænkt *ministerielt* om hvad der tjener til *Danmarks Vel* og fælles Bedste, men jeg tør ikke smigre mig dermed, og endnu mindre lade det komme an derpaa. Sagen er nemlig i mine Øine af den yderste Vigtighed, thi, afseet fra alle *de farlige Følger*, som den Danske Ungdoms varme Fædernelands-Kiærlighed og Danmarks mageløse Lykke maaskee kunde afværge, saa var det jo farligt og sørgeligt nok, hvad der nødvendig maatte blive Følgen af den Danske Krigshærs *Tilsidesættelse*, at vor kække, frisindede Ungdoms Mod vilde svækkes, og *Fremtiden*, som jo unægtelig tilhører *Efterslægten*, ei længer vilde aabne den de lyse Udsigter, som hidtil har trøstet den i mange mørke Øieblikke!

Skal det imidlertid gjøre Gavn endelig at vise *Hæren*, at man hverken har glemt den, eller betragter den som et blindt Redskab, der, med eller uden *Fæderneland*, med eller uden Haab om en *fri Tilværelse* og lykkelig Fremtid, skal vove og ofre Liv og Blod, da maa det ikke være nogle *faa*, men, som sagt, en *god Deel* af de forbeholdte Rigsdagsmænd, der udnævnes af Hæren, og da maa ved Udnævnelserne alle de, der fandtes gamle nok til at bære Vaaben og vove Livet for gamle *Danmark*, ogsaa agtes *gamle nok* til at stemme om, hvem der paa deres Vegne skal tage Deel i den store Raadførelse om de bedste Midler til at berede det elskede Fæderneland en *ærefuld, fri og lykkelig Fremtid!*
